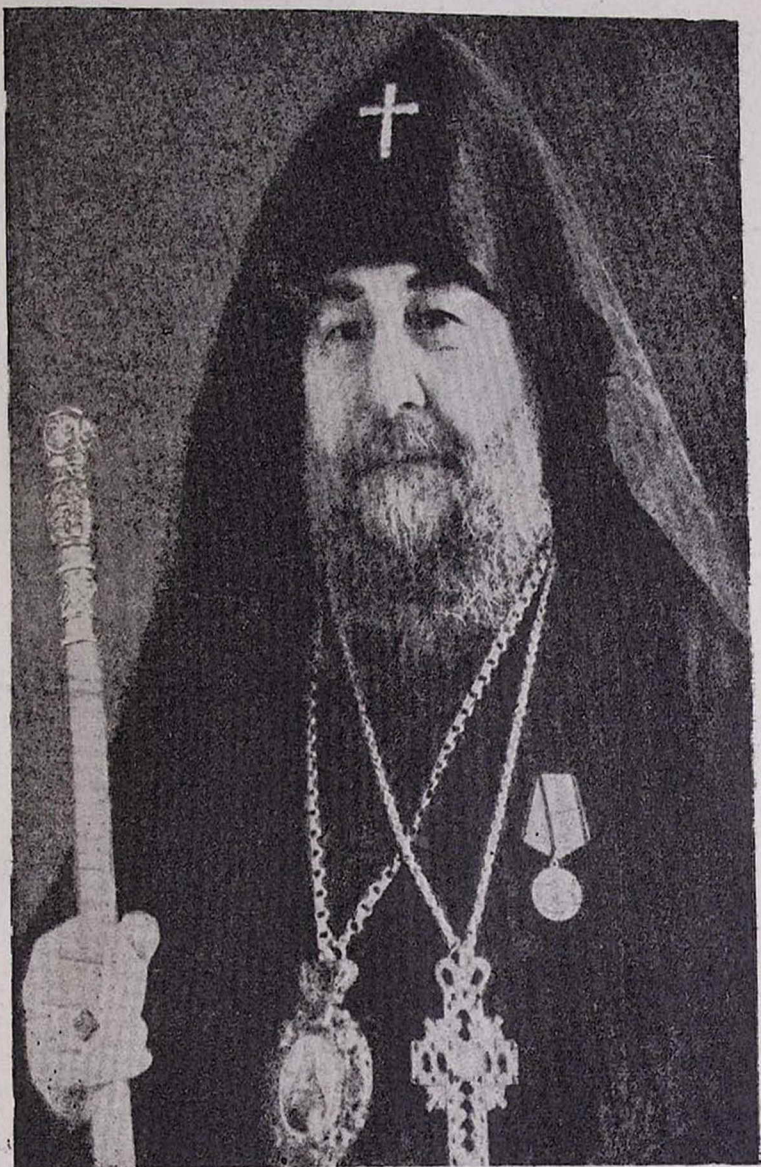

Տ. Տ. ԳԼՈՐԳ Զ

ԵԱՅՐԱԿՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ԵՎ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏ Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ-Ի ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՐ

ունիսի 22-ին լրացավ Ամենայն Հայոց Ազգրեւոր Հայրապետ Գևորգ Զ-ի ընտրության ու գահակալության երկու

տարին:

Համեմատաբար շատ կարճ ժամանակվա՝ երկու տարվա ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը եկեղեցաշինարարական ու հայրենասիրական մեծ աշխատանք է ծավալել:

Իր գահակալության երկրորդ տարում շրույացող եռանդով եւ շարունակել է կոել ու կոփել, դեռ 1945 թվին Ազգային-եկեղեցական ժողովում հիմք դրված, Հայ եկեղեցու աննախընթաց միասնականությունը: Այդ միասնականությունն ու համերաշխությունը ամրապնդված ենք տեսնում Հայ եկեղեցու վերջին դարերի պատմության մեջ նախորդը չունեցող եզակի մի ակտով, որը Վեհափառ Հայրապետի մեծանգոյ, լայնսիրտ, լայնախոհ ու հետադարձ լինելու մասին է վկայում: Դարերի ընթացքում էլ՝ միաձեռնի և Կիլիկիո կաթողիկոսական Աթոռները միմյանց նկատմամբ անհաշտ ու անգիշտ դիրք են գրավել ի վնաս Հայ եկեղեցու բարօրության: Մեր այդ կաթողիկոսական գույգ Աթոռների շեղյալի այս կամ այն գահակալների փառամոլությունն ու եսասիրությունը արգելք են հանդիսացել նրանց միջև փոխըմբռնողության գոյությանը: Այսօր սակայն հարկված ենք տեսնում դարեր տեւած հակամարտությունն ու անգիշտականությունը. այսօր եսասիրությունն ու փառամոլությունը չէ, որ գերա-

եղբայրության ու սիրո աղբյուր է հանդիսանում:

Այդ փոխըմբռնման, եղբայրական ջերմ սիրո արդյունքն է հանդիսանում Վեհափառ Հայրապետի, Կիլիկիո Շնորհազարդ Կաթողիկոսին ուղղված, կոնգալը, որով իրավունք է շնորհվում նրան վեղարի վրա խաչ կրելու:

Այս կոնգալում Ազգրեւոր Հայրապետը հետեւյալ սրտատույ տողերն է արձանագրում. —

«Եկեղեցու և Ազգի մշակը չի կարող Հայոց Հայրապետի աչիւն աննշմարելի մնալ: Մենք, որպես Պետ Հայ եկեղեցու, որպես Ամենայն Հայոց Հայրապետ, մեր այս Հայրապետական կոնգալով, ի առիտուր Ձեր անձնական բարձր արժանիքներին, տալիս ենք Շնորհազարդությանը անձնական իրավունք կրելու Ձեր վեղարի վերա ադամանդա խաչ, հավատալով, որ դուրսնով Մենք Հայ ժողովրդի և Հայ Հոգեւորականության ցանկության արտահայտիչն ենք հանդիսանում...»:

Հայ եկեղեցու վերջին դարերի պատմության մեջ նմանը չունեցող այս ակտով ընդգծված ենք տեսնում միասնականության ու համերաշխության գաղափարի առաջնությունը. անհաշտվողականությունը փոխարինված ենք տեսնում եղբայրական ջերմ սիրով ու սերո համագործակցությամբ:

Հայ եկեղեցու ներսում համերաշխության, միասնականության գաղափար ուղենիշ աստղ է հանդիսանում Վեհափառ Հայրապետի համար. այս ոգով էլ նա ուղղություն ու ընթացք է տալիս որոշ թեմերում ծագած տարածայնությունները վերացնելու աշխատանք-

ալ ուշադրութեամբ գտնուածն պատկ չեղա-
վոր ենմարանը: Վեհի անդալ ջանքերի շնոր-
հիվ կանոնավոր կերպով ընթացել են ենմա-
րանի պարապմունքները. ենմարանն ապա-
հովածն է եղել դասախոսական կազմով,
ուսանողութեան համար ստեղծվել են բարձր
պայմաններ: Օրերս ենմարանը զգալի նվա-
նումներով փակեց իր գործունեության երկ-
րորդ տարին ու այժմ եռանդուն նախապատ-
րաստական աշխատանքներ է տանում իր
գոյութեան երրորդ տարին կազմ ու պատ-
րաստ քնակոխելու համար: Վեհափառ
Հայրապետը ենմարանի համար ելուրական
կայան բազա ստեղծելու նպատակով շարու-
նակում է բանակցություններ վարել:

Իր գանակալության ինչպես առաջին, այն-
պես և երկրորդ տարում ծերունագարդ Հայ-
րապետի մշտական մտանդութեան առա-
կան է հանդիսացել Մայր Տաճարի վերանո-
րոգության խնդիրը: Հնադարյան այդ անգու-
ցական կորողի, անփոխարինելի Սրբաբանի,
հարտարապետական մտքի հույակալ խո-
յանքի արգասիք հանդիսացող աննման
կերտվածքի վերանորոգության հետաձգումը
նակատագրական նշանակություն կարող է
ունենալ նրա հետագա կայունության համար:
Ներկայումս Մայր Տաճարի վիճակն այնպի-
սին է, որ անհանդուրժելի կլինի նրա վերա-
նորոգության հապաղումը: Հապաղել այս
գործում, նշանակում է վտանգի տակ դնել
հայ հնադարյան այս մեծ ու անփոխարինելի
հուշարձանի կյանքը, նրա հարստեւ պան-
պանման խնդիրը: Հայ Եկեղեցու այս դարա-
վոր կենսառենքի ու հայ ճարտարապետական
արվեստի վեհասանձ կորողի հարստությունն
խնդիրը ծանրորեն ենշում է այլեզարդ Հայ-
րապետի հոգին: Ամեն մի հապաղում այս
գործում քաթծով է պաշտում նրա սիրտը ու
վշտով համակում հոգին: Նա ամեն օր աղոթք-
ներ է վերադառնում իր իղձերից մեկը, որքան
կարելի է շուտ, կենսագործված տեսնելու
համար: Վեհափառ Հայրապետը այս ուղու-
քամբ շարունակել ու շարունակում է իր
սկսած բանակցությունները: Վեհափառը լի է
անսահման հավատով, որ այդ բանակցու-
թյունները մոտ ապագայում կավարտվեն
հաջողությամբ և այս տարվանից հնարավո-
րություններ կստեղծվեն Մայր Տաճարի վե-
րանորոգության աշխատանքներին ձեռնա-
մուփս լինելու ու այն գեթ դարձնելու և փրկե-
լու անդոճ ժամանակի փայլալի աղոթցու-
թյունից:

Վեհափառ Հայրապետը իր անդրանիկ
կողակտում գրել էր. «...սխեռնից ցման հա-

վատարք մեզ Հայ Եկեղեցուն, անխախտ
պահպանել նորա կանոնները, դավանանքն ու
ավանդությունները և անձնվիրությամբ ծա-
ռայել Հայ ժողովրդին և Հայրենիքին...»:

Եվ հավատարիմ իր այս ուխտին Վեհափառ
Հայրապետը շարունակում է մեծ ծառայու-
թյուն մատուցել ոչ միայն Հայ Եկեղեցուն,
այլ և անձնվիրությամբ ծառայել Հայրենի-
քին: Մեծ ֆանիցս շեշտել ենք, որ Տ. Տ.
Փետր 9 մեր այն սակավաթիվ հայրենասեր
հայրապետների թվին է պատկանում, որոնց
համար Հայրենիքի շահերը միշտ վեր են ե-
ղել ամեն ինչից: Շնորհագրող Հայրապետն
այն հստակ համոզումն ունի, որ Եկեղեցին
կոչված է ըստ ամենայնի նպաստելու հարա-
գատ Հայրենիքի հարաճուն հզորացմանն ու
ծաղկմանը: Իր գանակալության երկրորդ տա-
րում Վեհափառը չի դադարել հորդոր կա-
ղալու հայ ժողովրդի սփյուռնում ցրված բե-
կորներին համախմբվելու Սովետական Հայ-
րենիքի շուրջը: Նրա հայրենանվեր գործունե-
ությունը արտացոլված ենք տեսնում իր գրած
կոնդակներում ու բազմաթիվ գրություննե-
րում: Վերջերս Համաշխարհային Հայկական
Կոնգրեսին ուղղված իր կոնդակում նա
գրում է.—

«Հայ ժողովրդի առաջ այսօր հրամայաբար
կանգնած են երկու նակատագրական խըն-
դիրներ. ա. Հայության ազգահավաքու-
մը իր նվիրական հայրենի հողի վերա և բ.
վերատիրացումը մեր Մայր Հայրենիքի բոլ-
րագրավումը հողերի»:

Այս պարտավորեցնում է համագումարի
պատգամավորներին ամեն կերպ ստատել
ազգահավաքման մեծ գործը.—

«Այսօր բախտավոր ժամն է եկել մեր ժո-
ղովրդի փրկության — ձայնն է հնչել մեծ
հայրենադարձի, Ազգային Հայրենիքի սահ-
մաններում, ազատ ու անկախ հայրենի Պե-
տության հովանու ներքո ազգովին համա-
խմբվելու...»:

«Հայ ժողովրդի պարտականությունն է
ամեն ինչ ստորադասել Ազգահավաքման,
Հայրենադարձի նվիրական գաղափարի կեն-
սագործման:

«Նրա Համագումարի Պատուարժան Պա-
գամավորներինք սրբազան պարտականու-
թյունն է վառ, անշեշ պանել այս մեծ գա-
ղափարը Հայ ժողովրդի մեջ, ղեկավարել
Ազգահավաքումը, գլխավորել Հայրենադար-
ձը, գորգուրել, պանել ու ծավալել համազ-
գային խանդավառությունը, ապահովել ու
երաշխավարել տնտեսական, քաղաքական ու
բարոյական բոլոր կովանքները»:

Այնուհետև անդադարեցնելով մյուս կարևոր
խնդիրն շարունակում է.—

«Հայ Հայրենիքի բռնադատված հոգերի վերադարձումը երկրորդ կարևորագույն խնդիրն է, որ Արգո Համագումարից մտահոգությամբ ու աշխատանքների առարկան է հանդիսանալու»:

Այս քվեով հայ ժողովրդի ֆաղափաբությունները մատուցած ծառայությունները և նշելով Հայ Դատի առանձին փուլերը, ի վերջո հույս է հայտնում, որ Հայ Դատը կունենա իր արդար լուծումը. —

«Մենք որպես պատմական ավանդապան ազգային իրավանց և Գերագույն Պատրիարքական կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, Մեր սրբազնագույն պարտքն ենք համարում արձագանքել բովանդակ Հայ ժողովրդի արդար պահանջին և պաշտպան կանգնել հայրուր հազարների անմեղ արյամբ ու հերոսական մահով սրբազորված մեր նվիրական Դատին»:

«...հուսալով, որ գեթ այս անգամ, հնադարյան ֆաղափախքի ու հերոս Հայ ժողովրդի արդար ծայրը լսելի կդառնա Միավորյալ Ազգերի Մեծ Աստվածում և Հայ բազմաշարժ ժողովուրդը այս անգամ գոհն գոհ չի դառնա մեծ Պետությունների բերքացի և ընշաներ հակամարտությունների»:

Վեհափառ Հայրապետի հայրենանվեր գործունեությունը շատ բարձր է գնահատվում Հայ ժողովրդի կողմից. մենք կբավականանանք մեջբերելով միայն մի օրինակ այդ

գնահատանքներից: Բոստոնում հրատարակվող «Պայքար» օրաթերքի 1947 թ. մարտի 1-ի համարում կարդում ենք. —

«ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԻՄՆՈՒ ու մանավանդ Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցիին համար մեծ բախտավորություն մըն է, որ այս պատմական օրերուն էջմիածնի Արքային վրա կգտնվի անխուճ, իմաստուն ու կորովի հայրապետ մը, հանձին Ն. Ս. Օծություն Գևորգ Զ Կաթողիկոսի»:

«Ամենայն Հայոց Հայրապետը... մեծ անձնավորությամբ կաշխատի էջմիածնի բարօրության համար և պետք է ըսել թե, շնորհիվ իր անձնական հմայքին և ղիվանագիտական կարողության ան արդեն իսկ կրցած է ափսոսալի շատ մը դժվարություններ հարթել ու էջմիածնի պատմական Արքային շնորհիվ կամուրջ մը ըլլալ հայրենիքի ու արտասահմանի միջև»:

«...ՀԱՅՈՑ ԱԶԳՈՒՆՏԻՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒՄ, աշխարհի շուրս ծագելուն ցրված իր ժողովուրդին անունով, մեծ նվիրումով կաշխատի ու կենտապեղե հայ դատին ամբողջական լուծումին խնդիրը»:

Մարդենք Ամենակալին շնորհել Վեհափառ Հայրապետին երկար կյանք ու առողջություն ի բարօրություն Հայ եկեղեցվո ու Ազգի:

